

ОТНОСНО НЯКОИ СПЕЦИФИКИ НА ФУНКЦИИТЕ НА АДМИНИСТРАЦИЯТА НА СЪДЕБНАТА ВЛАСТ

*Гл. ас. д-р Дарина Димитрова
Икономически университет – Варна*

ON CERTAIN SPECIFICS OF THE FUNCTIONS OF THE JUDICIARY ADMINISTRATION

*Chief Assist. Prof. Darina Dimitrova, PhD
University of Economics - Varna*

Резюме: В настоящата работа се разглеждат същността и някои основни специфики на функциите на администрацията на органите на съдебната власт. Анализът на правната уредба показва определени логически взаимовръзки както между структурата и функциите на съдебната администрация, така и между функциите на тази администрация и функциите на съответните органи на съдебната власт, чиято дейност тя подпомага. В резултат на изследването са направени изводи, обобщения и предложения относно нормативната уредба, касаеща разглежданите въпроси.

Ключови думи: *съдебна власт, съдебна администрация, съдебни служители*

Abstract: The present paper examines the nature and some main specifics of the functions of the administration of the judiciary. The analysis of the legal framework shows certain logical interrelations both between the structure and the functions of the judicial administration and between the functions of this administration and the functions of the respective bodies of the judiciary, whose activity it supports. As a result of the examination, conclusions, summaries and proposals have been made regarding the legislation concerning the examined issues under consideration.

Keywords: *judiciary; court administration; court clerks*

Doi: <https://doi.org/10.36997/LBCS2021.199>

Въведение

Органите на съдебната власт заемат специално място в държавната организация и изпълняват особени задачи¹. Съдът, проку-

¹ Андреева, А., Йолова, Г. (2016). Основи на публичното право. Варна: Наука и икономика, с. 172-186.

ратурата и следствието са специализирани органи, чието основно предназначение е да осъществяват правозащитна функция². При осъществяване на своите правомощия органите на съдебната власт се подпомагат от администрация (чл. 340, ал. 1 от ЗСВ).

Структурата и функциите на съдебната администрация са паралелно свързани с организацията на цялостната държавна администрация, тъй като съдебната власт е една от трите държавни власти съгласно чл. 8 от Конституцията и като такава, макар и отличаваща се със своя уникалност, тя разкрива редица общи черти с тези на останалите държавно функциониращи администрации³. Нормативната уредба на съдебната администрация е дадена в Глава осемнадесета на специалния ЗСВ и е доразвита в приетите от Пленума на ВСС правилници за администрацията на съответните органи на съдебната власт.

Реформата на съдебната власт е непрекъснато във фокуса на общественото внимание. Изясняването на функциите на съдебната администрация е важно с оглед правилното функциониране на съдебната система. Съдебната администрация обслужва и подпомага органите на съдебната власт, като ролята ѝ в осъществяването на тази специфична проявна форма на държавната власт е много голяма. Една от нейните основни задачи е да обезпечи съдопроизводството, като придаде документална форма на волята на органите на съдебната власт, имаща нормативно установена сила⁴. Това налага да се изясни мястото на тази администрация в съдебната система чрез анализ на функциите на съдебните служители.

По отношение **степената на изследване на поставения научен проблем** към момента могат да бъдат направени две основни констатации. **Първо**, докато за органите на съдебната власт има известни

² Стойчев, С. (2002). Конституционно право. София: Сиела, с. 538.

³ Иванова, Г. (2017). Същност и организация на съдебните служби - секретариат, деловодство, архив. // Структура и организация на съдебната власт (нов правен курс), София: Съюз на съдиите в България, с. 68-98.

⁴ Николова, Г. (2021). Правен статут на администрацията на съдебната власт. София: Сиела, с. 17.

публикации⁵, то изключително малобройна е юридическата литература, посветена на статута на съдебните служители⁶. **Второ**, авторите, които се спират на въпроси, свързани с дейността и структурата на съдебната администрация, посочват съвсем накратко и твърде общо някои основни моменти от нейните функции⁷.

Тематиката, свързана със спецификите във функциите на администрацията на съдебната власт, е безспорно актуална. От една страна, **актуалността на изследвания проблем** е обусловена от необходимостта за съдебна реформа, която е неразривно свързана с дейността на съдебната администрация с оглед пълноценното ѝ участие за оптимизиране на правораздавателния процес. От друга страна, актуалността на темата произтича от необходимостта за обогатяване на специализираната литература и изясняване на въпросите относно специфичната роля на съдебните служители. В този смисъл **научната цел** на настоящото изложение е да се изследват някои основни моменти от дейността на съдебната администрация и да се направи преглед на източниците на правната уредба, което да послужи за актуален нормативен анализ, разкриващ спецификите във функциите на съдебната администрация и взаимовръзката им със съответстващата структура на съдебната власт. На база на анализа се правят изводи и се отправят препоръки.

За изпълнението на посочената цел авторът си поставя следните **научноизследователски задачи**: 1) да се направи нормативен анализ на същността и някои основни специфики на функциите на администрацията на съдебната власт; 2) да се направят изводи и обобщения относно правната уредба, както и предложения за нейното усъвършенстване.

⁵ Токушев, Д. (2003). Съдебната власт в България (от древността до наши дни). София: Сиби; Сидерова, Е. (2012) Устройство на съдебната власт. Варна: ВСУ Черноризец Храбър; Тончева, Р и др. (2019). Управление на съдебната власт. Ръководство за административни ръководители. София: НИП; Славова, М., Петров, В., Георгиев, И. (2011). За реформата на съдебната власт. Възможна ли е тук и сега? // Публични политики.bg, №3, с. 122-132; Аракелян, В. (2020). Стандарти за обучение на административни ръководители в съдебната система 2. // Правото и бизнесът в съвременното общество: Сборник с доклади от 3-та Национална научна конференция, Варна: Наука и икономика, с. 21-25.

⁶ Николова, Г. (2021). Правен статут на администрацията на съдебната власт. София: Сиела.

⁷ Арабаджийски, Н. (2010). Организация на публичната администрация в Република България. София: НБУ, с. 154.

В изследването са използвани традиционни **методи** на правната доктрина, а именно – нормативен анализ, метод на обобщение, логико-граматическо тълкуване. В представеното изложение акцентът е поставен върху администрацията на съдилищата, като предвид ограничения обем на изследване няма да бъдат разглеждани в детайли всички нейни функции, а само най-важните от тях. Настоящата работа е съобразена с актуалното законодателство към 15 октомври 2021 г.

Изложение

Структурата на съдебната администрация е изградена в съответствие със структурата на органите на съдебната власт. Съгласно чл. 340, ал. 2 от ЗСВ⁸ администрацията на органите на съдебната власт е администрацията на ВКС, на ВАС, на главния прокурор, на ВКП, на ВАП, на НСС, на съдилищата, на прокуратурите, на окръжните следствени отдели и на следствения отдел в специализираната прокуратура. Служителите, които работят в администрацията на съдебната власт, се наричат съдебни служители.

Съгласно чл. 342, ал. 1 от ЗСВ по предложение на всяка от колегите Пленумът на ВСС приема правилници за администрацията на съответните органи на съдебната власт. С тези правилници се определят звената на администрацията, функционалните им характеристики, организацията на работата в администрацията, длъжностното разписание, типовите длъжностни характеристики на съдебните служители, редът за провеждане на конкурс, условията за несъвместимост за съдебен служител и органите по назначаването им. Правилниците се обнародват в Държавен вестник (чл. 342, ал. 2 и 3 от ЗСВ).

Така на основание чл. 342, ал. 1 от ЗСВ с решение на Пленума на ВСС през 2017 г. е приет действащият Правилник за администрацията в съдилищата (ПАС)⁹. Според чл. 2, ал. 1 от ПАС съдебната администрация е структурирана на обща и специализирана и се ръководи от съдебен администратор или административен секретар. Съгласно Част втора от ПАС структурата на администрацията на ра-

⁸ Закон за съдебната власт. // Обн. ДВ, №64, 2007, посл. изм. и доп. изм. ДВ, №43, 2021.

⁹ Правилник за администрацията в съдилищата, в сила от 22.08.2017 г., издаден от Висшия съдебен съвет, обн. ДВ. бр.68 от 22 Август 2017 г., изм. и доп. ДВ, бр.91 от 23 Октомври 2020 г.

йонните, окръжните, административните, военните и апелативните съдилища, специализирания наказателен и апелативния специализиран съд включва: съдебен администратор, служител по сигурността на информацията, административен секретар, съдебни помощници, обща и специализирана администрация¹⁰.

Анализът на нормативната уредба показва определени логически взаимовръзки както между структурата и функциите на съдебната администрация, така и между функциите на тази администрация и функциите на съответните органи на съдебната власт. Самото понятие „функция“ означава професионално задължение, дейност, предназначение, длъжност¹¹. В този смисъл под формулировката „функции на съдебната администрация“ следва да се имат предвид професионалните задължения и дейности, които трябва да извършват съдебните служители съобразно длъжността, която заемат в определено структурно звено.

От една страна, структурата на съдебната администрация, се определя съобразно специфичните функции на отделните ѝ звена. Така функциите и организацията на работа на специализираната администрация са аналогични на посочената по-горе структура и съгласно Част трета от ПАС включват: регистратура за класифицирана информация, регистратура, съдебно деловодство, съдебни секретари, архив, служба „Връчване на призовки и съдебни книжа“, служба „Бюро съдимост“.

Изводът, който се налага, е, че именно специфичните функции на отделните звена на администрацията определят нейната структура. С подразделянето на съдебната администрация на обща и специализирана се определя функционалната ѝ структура, според професионалните задължения и дейности, които изпълнява всеки един от

¹⁰ Според чл. 16, ал. 2 от ПАС специализираната администрация се състои от административни звена: служби и самостоятелни длъжности, както следва: 1) Регистратура за класифицирана информация; 2) Регистратура; 3) Съдебно деловодство; 4) Съдебни секретари; 5) Архив; 6) Връчване на призовки и съдебни книжа; 7) Служител по сигурността на информацията; 8) Съдебни помощници и 9) Бюро съдимост. Общата администрация (чл. 15, ал. 2 от ПАС) може да включва административни звена: отдели или сектори, както следва: 1) Финансова дейност и снабдяване; 2) Стопанисване и управление на съдебното имущество; 3) Човешки ресурси; 4) Информационно обслужване, статистика и информационни технологии и 5) Пресслужба и информация.

¹¹ Буков, С. и др. (1995). Съвременен тълковен речник на българския език с приложения. Търново: Абагар, с. 970.

съдебните служители.

Общата и специализираната администрации на съдилищата имат различни функции.

Като цяло общата администрация има предимно технически и изпълнителски функции – осигурява провеждането на правосъдната дейност като подпомага дейността на административния ръководител на съда, съдебния администратор или административния секретар и специализираната администрация (чл. 15, ал. 1 от ПАС). Специализираната администрация подпомага и осигурява осъществяването на съдебната дейност (чл. 16, ал. 1 от ПАС), т.е. тя има функции при осъществяването на самото правосъдие. Специализираната администрация е тази, която извършва същинската съдебна дейност, в резултат на която органите на съдебната власт постановяват своите актове.

От друга страна, основните функции на съдебната администрация са отражение на функциите на органите на съдебната власт. Те са конституционно установени (чл. 117, ал. 1 от Конституцията¹²) и доразвити в чл. 1а, ал. 1 от ЗСВ, според който съдебната власт е държавна власт, която защитава правата и законните интереси на гражданите, юридическите лица и държавата.

Това са типичните функции на съдебната власт, но сред тях същинска е правораздаването.¹³ Правораздаването се осъществява от ВКС, ВАС, апелативни, окръжни, военни и районни съдилища (чл. 119, ал. 1 от Конституцията). Дължимата съдебна защита на правата на гражданите, юридическите лица и държавата като част от конституционните функции на съдебната власт се намира в пряка връзка с принципа за нейната независимост¹⁴.

Трябва да се има предвид, че понятията „правосъдие“ и „правораздаване“ не са синоними. „Правораздаване“ е понятие, включващо в себе си както правосъдната дейност на съда, така и правозащитната дейност на особените юрисдикции. Съдът, прокуратурата и следствието са специализирани органи, чието предназначение е да осъществяват правозащитна функция. Правосъдна дейност обаче

¹² Чл. 117. (1) от Конституцията: Съдебната власт защитава правата и законните интереси на гражданите, юридическите лица и държавата.

¹³ Решение №17 от 3 октомври 1995 г. по конституционно дело №13 от 1995 г., обн. ДВ, бр.93 от 20 октомври 1995 г.

¹⁴ Решение №12 от 27 юли 2018 г. по конституционно дело №1 от 2018 г., обн. ДВ, бр.65 от 7 Август 2018 г.

осъществява само съдът, а прокуратурата и следствието подпомагат съда¹⁵. В този смисъл съдилищата са специализирани държавни органи, които осъществяват правосъдие¹⁶. То е особена държавновластническа дейност, която се осъществява само от съдилищата. Правосъдната дейност е особена форма на прилагане на правото от съда в точно определени от закона случаи: когато се разрешават граждански спорове; когато трябва да бъдат наказани лица, извършили престъпление; когато се оспорват административни актове.

Независимо че под държавна администрация в тесен смисъл на думата се разбира администрацията само в сферата на изпълнителната власт¹⁷, трябва да приемем, че съдебната администрация е неразделна част от общото понятие за публична и съответно държавна администрация. Това произтича от обстоятелството, че държавната администрация е основна съставна част на публичната администрация. Респективно, администрацията на органите на съдебната власт е съставна част от структурата на държавната администрация¹⁸.

Следователно можем да приемем, че функциите на съдебната администрация са идентични с тези на останалата държавна администрация, но съобразени със спецификата на дейността и функциите на органите на съдебната власт, посочени по-горе. Като основни функции на държавната администрация се извеждат: административно-организационна, икономическа, социална, информационна, контролна и регулативна¹⁹.

Предвид ограничения обем на настоящото изследване няма да бъдат разглеждани всички изброени функции. Тук ще посочим само значението на най-важната функция на съдебната администрация – а именно административно-организационната, т.е. да подпомага орга-

¹⁵ Стойчев, С. (2002). Конституционно право. София: Сиела, с. 538.

¹⁶ Прокуратурата също е част от съдебната система – тя е орган на съдебната власт, но не е орган на правосъдието, а нейна основна функция е да следи за спазване на законността. Следствените органи осъществяват разследване по наказателни дела в случаите, предвидени в закон.

¹⁷ Балабанова, Х. (1996). Местно самоуправление и местна администрация. Варна, с. 37; Димитрова, Д., Матеева, Ж., Димитрова, Д. (2020). Административно право и процес. Варна: Наука и икономика, с. 53.

¹⁸ Арабаджийски, Н. (2010). Организация на публичната администрация в Република България. София: НБУ, с. 154; Андреева, А., Йолова, Г., Димитрова, Д. (2004). Основи на публичната администрация. Варна: Наука и икономика, с. 16.

¹⁹ Николова, Г. (2021). Правен статут на администрацията на съдебната власт. София: Сиела, с. 47.

ните на съдебната власт при осъществяване на техните правомощия (да защитават правата и законните интереси на гражданите, юридическите лица и държавата – арг. от чл. 340, ал. 1 от ЗСВ).

В обобщение на изложеното трябва да се подчертае, че работата на съдебната система би била невъзможна без съдебната администрация, чиято основна цел е да обезпечи документално и да придаде форма на волята на органите на съдебната власт. Но под „съдебна администрация“ не трябва да се разбира само персоналният състав от съдебни служители. Тя се определя преди всичко като дейност, чиято цел е реализиране на специфичните за правосъдието цели по установяване на приложимото право в спорните отношения между страните по делата, защита на обществения интерес чрез налагане на санкции за неправомерното поведение на нарушителите и изпълнение на постановените съдебни актове²⁰. Самата администрация няма самостоятелни функции, а тя съществува, за да подпомага работата на съответните органи, към които се отнася и които вече бяха посочени по-горе.

За да може да осъществява своите функции, съдебната администрация трябва да бъде нормативно обезпечена със съответните правни актове – както на законово ниво, така и на ниво правилници, приемани от Пленума на ВСС. Нормативната основа относно структурата на администрацията на органите на съдебната власт и статута на съдебните служители са уредени в Глава осемнадесета на ЗСВ, но конкретните функции на съдебната администрация са регламентирани в отделни правилници за администрацията на съответните органи на съдебната власт²¹.

Действащият ПАС, приет през 2017 г., е предшестван от редица други правилници (отменени), които уреждат функциите на съдебните служители. В периода от 2007 г. насам, т.е. след приемането на действащия ЗСВ, са действали още два други правилника, регламентиращи структурата и дейността на администрацията на съдилища-

²⁰ Иванова, Г. (2017). Същност и организация на съдебните служби - секретариат, деловодство, архив. // Структура и организация на съдебната власт (нов правен курс), София: Съюз на съдиите в България, с. 68-98.

²¹ 1) Правилник за администрацията в съдилищата. Обн. ДВ, № 68, 2017; 2) Правилник за администрацията на Върховния касационен съд. Обн. ДВ, №21, 2021; 3) Правилник за администрацията на Върховния административен съд - обн. ДВ, №60, 2019; 4) Правилник за администрацията на Прокуратурата на Република България (ПАПРБ). Обн. ДВ, №106, 2013.

та²². Още по-голяма е динамиката в правилниците за администрациите на ВКС²³ и ВАС²⁴.

Изложеното показва, от една страна, наличието на голям брой правилници, касаещи дейността на съдебните служители, а от друга страна – значителна динамика в нормативната уредба. С основание се посочва в специализираната литература, че стабилността на съдебната система се крепи на единни, ясно регламентирани и приложими за всички органи на съдебната власт правила, в това число и относно съдебната администрация²⁵. От една страна, наличието на множество правилници създават различни административно-правни процедури, които невини са синхронизирани помежду си, а това е предпоставка за противоречия в нормативната уредба. От друга страна, голямата динамика в правилата за работа на съдебната администрация изисква от съдебните служители постоянна адаптация към измененията в нормативната рамка, регламентираща техните функции. Освен че трябва да познават много добре правилниците за дейността на съответната администрация, в която работят съдебните служители, при ежедневното изпълнение на професионалните си задължения те трябва да познават и прилагат множество други нормативни актове. Особено за работещите в специализираната съдебна администрация средното образование може да се окаже недостатъчно за ефикасно изпълнение на възложените професионални функции. В този смисъл е и предложението за нормативни промени, въвеждащи изискване за висше образование (напр. в областта на администрацията и управле-

²² 1) Правилник за администрацията в районните, окръжните, административните, военните и апелативните съдилища (ДВ, №, 2009) и 2) Правилник за съдебната администрация в районните, окръжните, административните, военните и апелативните съдилища (ДВ, №9, 2008).

²³ Освен действащия от 2021 г., правилник за администрацията на ВКС е приеман през 2009, 2014 и 2016 г. (<https://web6.ciela.net/>)

²⁴ Освен действащия от 2019 г., правилник за администрацията на ВАС е приеман през 2008, 2009, 2013 и 2016 г. (<https://web6.ciela.net/>)

²⁵ Николова, Г. (2021). Правен статут на администрацията на съдебната власт. София: Сиела, с. 240.

нието²⁶) – най вече към съдебните служители от специализираната администрация предвид специфичните им функции при осъществяването на съдебната дейност.

Разбира се, правилниците за администрациите на органите на съдебната власт трябва да се осъвременяват, но при отчитане на необходимостта от синхронизиране по между им. Също така трябва да бъдат предприети необходимите законови и управленски мерки за повишаване на професионалната квалификация на съдебните служители предвид предизвикателствата, пред които е изправена съдебната система, и едно от тях е именно изграждане на модерна и ефикасна съдебна администрация.

Необходимостта от адекватно нормативно регулиране на функционирането на съдебната система са наложили структурното и функционалното обособяване на съдебната администрация. Тя има за задача не само извършване на качествено и в срок на техническата и организационната дейност при подпомагане на съдебните органи, но и задача за издигане на общественото доверие към съдебната система като цяло, а с това и на доверието към законността в държавата.

Заклучение

За ефективно осъществяване на функциите на съдебната власт, възложени ѝ с Конституцията и ЗСВ, е необходима професионалната дейност на съдебната администрация, която да подпомага работата на съответните органи – съд, прокуратура и следствие. По този начин се постига баланс между защитата на личния и обществения интерес – едновременно са гарантирани правата на гражданите и организаци-

²⁶ От академичната 2017/2018 г. в Икономически университет – Варна се предлага обучение в ОКС „бакалавър“ по специалност „Съдебна администрация“, администрирането на която е възложено на катедра „Правни науки“. Основната цел на обучението е подготовка на висококвалифицирани специалисти в областта на съдебната администрация. Необходимостта е продиктувана от динамичното развитие на съдебния сектор, устойчивата тенденция за увеличение на броя във всички видове дела, спецификата на предоставяните услуги, изискващи специфична компетентност. Обучението представя комплексна и профилирана подготовка, ориентирана към познаване на основните насоки и дейности по администриране на органите на съдебната власт, познания за основни правни отрасли и свързаните с тях правни институти, форми и процедури на отделните видове процес, а също и начини за извънсъдебно уреждане на споровете (<https://ue-varna.bg/bg/p/7893/katedra-pravni-nauki/spetsialnosti>).

ите, както и ефективното изпълнение на професионалните задължения на съдебните служители.

Предвид ограничения си обем настоящото изследване не може да обхване в детайли всички аспекти на разглежданите въпроси. В резултат на анализа на същността и основните специфики на функциите на администрацията на органите на съдебната власт могат да се направят следните изводи, обобщения и предложения:

➤ Съдебната администрация няма самостоятелни функции – тя съществува, за да подпомага работата на органите на съдебната власт. В този смисъл нейната основна функция е административно-организационна, т.е. да подпомага правозащитните органи при осъществяване на техните правомощия.

➤ Функциите на съдебната администрация са отражение на функциите на органите на съдебната власт, а специфичните функции на отделните ѝ звена определят нейната структура.

➤ Направено е предложение за нормативни промени, въвеждащи изискване за висше образование към съдебните служители от специализираната администрация с оглед ефикасно изпълнение на възложените ѝ функции.

Авторът се надява настоящото изследване, от една страна – да обогати доктрина по разглежданата проблематика, а от друга страна – да подпомогне административните ръководители на органите на съдебната власт в тяхната управленска дейност, както и самите съдебни служители в ежедневното изпълнение на професионалните им задължения.

Използвана литература

1. Андреева, А., Йолова, Г. (2016). Основи на публичното право. Варна: Наука и икономика, с. 172-186.

Andreeva, A., Yolova, G. (2016). Osnovi na publichnoto pravo. Varna: Nauka i ikonomika, s. 172-186.

2. Андреева, А., Йолова, Г., Димитрова, Д. (2004). Основи на публичната администрация. Варна: Наука и икономика, с. 16.

Andreeva, A., Yolova, G., Dimitrova, D. (2004). Osnovi na publichnata administratsia. Varna: Nauka i ikonomika, s. 16.

3. Арабаджийски, Н. (2010). Организация на публичната администрация в Република България. София: НБУ,

Arabadzhiyski, N. (2010). Organizatsia na publichnata administratsia v Republika Bulgaria. Sofia: NBU.

4. Аракелян, В. (2020). Стандарти за обучение на административни ръководители в съдебната система 2. // Правото и бизнесът в съвременното общество: Сборник с доклади от 3-та Национална научна конференция, 13 ноември 2020 г., Варна: Наука и икономика, с. 21-25.

Arakelyan, V. (2020). Standarti za obuchenie na administrativni rakovoditeli v sadebnata sistema 2. Pravoto i biznesat v savremennoto obshtestvo: Sbornik s dokladi ot 3-ta Natsionalna nauchna konferentsia, 13 noemvri 2020 g., Varna: Nauka i ikonomika, s. 21-25.

5. Балабанова, Х. (1996). Местно самоуправление и местна администрация. Варна.

Balabanova, H. (1996). Mestno samoupravlenie i mestna administratsia. Varna.

6. Буров, С. и др. (1995). Съвременен тълковен речник на българския език с приложения. Търново: Абагар.

Burov, S. i dr.(1995). Savremenen talkoven rechnik na balgarskia ezik s prilozhenia. Treto izdanie. Tarnovo: Abagar.

7. Димитрова, Д., Матеева, Ж., Димитрова, Д. (2020). Административно право и процес. Варна: Наука и икономика, с. 53.

Dimitrova, D., Mateeva, Zh., Dimitrova, D. (2020). Administrativno pravo i protses. Varna: Nauka i ikonomika, s. 53.

8. Иванова, Г. (2017). Същност и организация на съдебните служби - секретариат, деловодство, архив. // Структура и организация на съдебната власт (нов правен курс), София: Съюз на съдиите в България, с. 68-98.

Ivanova, G. (2017). Sashtnost i organizatsia na sadebnite sluzhbi - sekretariat, delovodstvo, arhiv. // Struktura i organizatsia na sadebnata vlast (nov praven kurs), Sofia: Sayuz na sadiite v Bulgaria, s. 68-98.

9. Николова, Г. (2021). Правен статут на администрацията на съдебната власт. София: Сиела.

Nikolova, G. (2021). Praven statut na administratsiyata na sadebnata vlast. Sofia: Siela.

10. Сидерова, Е. (2012). Устройство на съдебната власт. Варна: ВСУ Черноризец Храбър.

Siderova, E. (2012). Ustroystvo na sadebnata vlast. Varna: VSU Chernorizets Hrabar.

11. Славова, М., Петров, В., Георгиев, И. (2011). За реформата на съдебната власт. Възможна ли е тук и сега? // Публични политики. bg, №3, с. 122-132.

Slavova, M., Petrov, V., Georgiev, I. (2011). Za reformata na sadebnata vlast. Vazmozhna li e tuk i sega? // Publichni politiki.bg, №3, , s. 122-132.

12. Стойчев, С. (2002). Конституционно право. София: Сиела.

Stoychev, S. (2002). Konstitutsionno pravo. Sofia: Siela.

13. Токушев, Д. (2003). Съдебната власт в България (от древността до наши дни). София: Сиби.

Tokushev, D. (2003). Sadebnata vlast v Bulgaria (ot drevnostta do nashi dni). Sofia: Sibi.

14. Тончева, Р. и др. (2019). Управление на съдебната власт. Ръководство за административни ръководители. София: НИП.

Toncheva, R. i dr. (2019). Upravlennie na sadebnata vlast. Rakovodstvo za administrativni rakovoditeli. Sofia: NIP.

За контакти: гл. ас. д-р Дарина Димитрова
Икономически университет – Варна
Катедра „Правни науки“
darina@ue-varna.bg